

Pokoj 28

Dětský domov (heim) L 410 (prošlo jím asi 330–360 dětí celkem) byl zřízen v ghettu Terezín od 1. 9. 1942. Stejně jako jedna jeho část, dívčí pokoj 28, kde byly dívky ve věku 12–14 let. Historie pokoje 28 končí s posledními dny října 1944, kdy velké množství dětí odjelo transporty na Východ a na pokoji zbyly 4 dívky. Opustily pokoj a pravděpodobně pak žily společně se zbytkem rodiny až do osvobození Terezína na jiných místech. Dívkám v pokoji bylo 12–14 let.

Za celou dobu provozu tohoto dívčího pokoje se tu vystříдалo necelých 60 dívek (jména se zatím podařilo zjistit u asi 40 z nich), 15 z nich se na různých místech dočkalo konce druhé světové války a některé podaly o životě pokoje 28 svá svědectví, zveřejnily své deníky, zápisníky a obrázky z té doby a souhlasily s tím, že jejich životy mohou zkoumat školní děti. Proto můžeme sledovat osudy některých z nich. Většina dívek měla v Terezíně i rodiče, některé ale ne (např. Muška a Zajiček).

Kasárenská budova L 410 stála na náměstí v Terezíně hned vedle kostela (stojíme-li proti vchodu do kostela, je to první dům vpravo) ve druhém patře, pod střechou a s oknem (na budově dodnes čtvrté zleva) na náměstí. Vybavení pokoje bylo jednoduché. Byly tam třípatrové kavalce (z deníků vyplývá, že jich bylo pravděpodobně 5–6), jedna pohovka pro jednoho, stůl se 2 lavicemi a 2 židlemi, skříň na šaty, skříň na kabáty, skříňka na nádobí, věšáky na ručníky a umývací potřeby, polička na boty a další dvě poličky.

oznamujeme, že dne 11. února máte odcestovati k pracovnímu nasazení v Terezíně.

ské děti nemohou být vzaty s sebou. Tyto děti mohou zůstat v bytě v opatrování příbuzných nebo mohou být dány k příbuzným nebo známým smíšeným manželstvím, nebo do veřejných sociálních institucí. Děti musí být vzaty s sebou do Terezína.

Terezín ghetto

Heim 28

1942

1943

1944

- asi červen 1942 – zřízení dětského oddělení v Hamburských kasárnách v pokoji 104
- červenec 1942 – rozhodnutí zříditi ubytovny pro mládež (Heimy)
- červenec 1942 – hledání vychovatelů (denní rozkaz TB 167)
- 1. 9. 1942 – zřízení ubytovny pro české dívky L 410 (330 dívek) ve věku 8–14 let
- 1. 9. 1942 – na ubytovně L 410 je zřízen pokoj 28 pro dívky ve věku 12–14 let, je tu asi 15 dívek
- 2. 4. 1943 opatrovnice spolu s dívkami vytvořily samosprávu Maagal
- červenec 1943 začíná se nacvičovat Brundibaj – nacvičuje Ela Stejnová, Maria Mühlsteinová, Hanka Pollaková, Anna Flachová, Judith Schwarzbartová, Ruth Guttmannová
- 6. 9. 1943 – transportem na Východ odjely 4 dívky
- říjen 1943 – L 410 blahopřeje k narozeninám (zřízení Heimů) sbírkou slohových prací
- prosinec 1943 – transporty na Východ odjelo 5 dívek
- květen 1944 – transportem na Východ odjelo 2 dívky
- 23. 6. 1944 – největší delegace Mezinárodního červeného kříže v ghettu – přiletělosti rodičů a příbuzných na jina místa v ghettu – konec pokoje 28
- 29. října 1944 – na pokoji 28 zbyly 4 dívky, které odešly za svými Manianne Deutschová, Anna Flachová a Věra Nathová

Počet obyvatelk pokoje se často měnil, bývalo jich tam asi 15–30. Denní program na pokoji 28 měl přesný řád. V sedm se vstávalo. První cesta dětí vedla do velkých a studených umyváren v přízemí. Jednoduché toalety byly po 2–3 na každém patře. Často před nimi byla velká fronta. Pečovatelé dohlíželi na to, aby si děti pečlivě myly ruce mýdlem s dezinfekčním roztokem. Ráno bylo ještě třeba vyvětrat postele a pak se rozdělovaly úkoly – úklid, přinášení oběda ap. Do devíti ráno byly všechny dívky zpravidla nasnídané. Celý den pak trávily pod dozorem vychovatelek a opatrovnic. Asi 4 hodiny se denně (kromě soboty) učily, malovaly, zpívaly, věnovaly se ručním pracím. Občas si mohly jít hrát na šance, na zatrávněný prostor na okrajích ghetta, ale také pod dozorem. S vychovatelkami připravovaly různé vystoupení, učily se spravovat oděvy, vařit. Někdy měly volné odpoledne, které mohly využít podle svého. Kolem šesté byla večere, po ní zpravidla cho-

dávaly za rodiči, ale ve čtvrt na devět už musely být zpátky, umýt se a zalehnout do postelí. Zhasínalo se před devátou.

Když bylo některé z dětí nemocné, mohlo ráno zůstat ležet do příchodu lékaře dr. Fischera nebo dr. Sterna. Vážněji nemocní se museli přestěhovat na marodku – malého pokoje v budově. Výhodou marodky bylo větší soukromí a klid a mírné přilepšení v jídlu.

Stravování zajišťovala dětská kuchyně mimo L 410, někdy také byla zavřená kvůli epidemiím celé měsíce. Pak se o přípravu jídla musely postarat vychovatelky. Základem jídla byly polévky, pak brambory, kousky chleba, ale i knedlíky, kroupy. Pila se černá káva nebo voda. Některé dívky dostávaly od příbuzných potravinové balíčky na přilepšenou. O ně se často děvčata dělila.

Dívky z pokoje 28 se účastnily i dalších akcí spojených s terezínským ghet-

tem – některé z nich měly své obrázky na výstavě ve sklepě, kterou uspořádala malířka Friedl Dicker-Brandeisová, zpívaly v Brundibárovi. Snažily se žít životem co možná nejpodobnějším tomu, který pamatovaly z domova, ačkoliv trpěly hladem, zimou a nejrůznějšími nemocmi a neměly mnoho volnosti a nemohly se věnovat řadě věcí z minulosti.

Soukromí pravděpodobně mnoho neměly, takže často docházelo k neshodám a hádkám. Pokusem o řešení tohoto problému bylo založení společenství Maagal, které vedlo dívky k větší spolupráci, zodpovědnosti a pořádku.

Z příkazu Vám oznamujeme, že dne 11. února máte odcestovat k pracovnímu nasazení v Terezíně. Děti: Nežidovské děti nemohou být vzaty s sebou. Tyto děti mohou zůstat v bytě v opatrování příbuzných nebo známých, nebo mohou být dány k příbuzným nebo známým smíšeným manželstvím, nebo do veřejných sociálních institucí. Židovské děti musí být vzaty s sebou do Terezína.

Plakát k putovní výstavě, která doprovázel vydání knihy Děvčata z pokoje 28

na pokoji 28 bydlely:

Hanka Brachyová
 Anna Burychlová
 Eva Fischlová
 Irina Grunfeldová
 Marka Kneždová
 Hana Lissauová
 Olga Löwyová
 Idonka Löwyová
 Helonka Mendlová
 Maria Muhlsteinová
 Ruth Popperová
 Ruth Schächterová

Ručně psaný seznam dívek pokoje 28.